

Лушнікова О.Ю.

викладач вищої категорії, викладач-методист,

викладач економічних дисциплін,

Криворізький державний комерційно-економічний технікум

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ. ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Одним із напрямків удосконалення системи освіти України є її інтеграція в європейський простір. Тому все частіше дослідники звертаються до європейського

освітнього досвіду та рекомендацій Ради Європи, які визначають основним підходом до результатів навчання-компетентнісний.

Використання компетентнісного підходу до організації навчання і формування вимог до його результатів збільшує можливості навчально-виховного процесу.

Вивчення досвіду освітньої галузі інших країн показало, що вдосконалення систем освіти з позицій компетентнісного підходу відбулося на початку 1990-х років і це було пов'язане, перш за все, зі становленням розвиненої демократії у цих країнах, становленням у них громадянського суспільства та розвинених ринкових відносин.

Так з'явився проект «Інновація та оновлення освіти для покращення добробуту та зниження рівня бідності», складовим якого, є «Впровадження ключових компетентностей у зміст освіти». Головним завданням проекту, було розкриття суті компетентності, та пошук педагогічних підходів, що сприяють розвитку компетентностей особистості у процесі засвоєння змісту освіти?

Зазначені вище чинники започаткували широке дослідження проблем компетентнісного підходу в Україні і визначили актуальність цього питання. Все більше педагогів-дослідників та освітян-практиків звертаються до ідей компетентнісного підходу як до одного з провідних напрямів удосконалення національної системи освіти.

Сучасна освіта в Україні досі спрямована на надання необхідних знань, умінь та навичок, за період навчання треба засвоїти багато фактичного матеріалу. Натомість, навчальні заклади сьогодні все ще не достатньо навчають приймати рішення, використовувати інформаційні та комунікаційні технології, критично мислити, вирішувати конфлікти, орієнтуватися на ринку праці.

Як видно з порівняльної таблиці (таблиця 1), зміст освіти сьогодні недостатньо відповідає потребам суспільства та ринку праці, він не спрямований на набуття необхідних життєвих компетентностей.

Ті зміни, що відбувалися в галузі освіти України за останні 10 років, поглибили переобтяження навчальних програм та підручників фактичним матеріалом, оскільки ще за радянських часів домінував енциклопедичний підхід до структурування змісту освіти

Одним зі шляхів оновлення змісту освіти та узгодження його з сучасними потребами, інтеграції до європейського та світового освітнього простору є орієнтація навчальних програм на набуття ключових компетентностей та на створення ефективних механізмів їх упровадження.

Порівняльна таблиця різних підходів до навчання

<i>Риси порівняння</i>	<i>Традиційна освіта</i>	<i>Компетентнісна освіта</i>
<i>Суб'єкти навчання</i>	<i>Викладач</i>	<i>Викладач – студент</i>
<i>Об'єкт навчання</i>	<i>студент</i>	<i>Досвід пізнання й перетворення предметів навколишньої дійсності,</i>
<i>Функція викладача в процесі навчання</i>	<i>Передача навчальної інформації студенту</i>	<i>Організація процесу навчання, формування компетенцій</i>
<i>Функція студента в процесі навчання</i>	<i>Відтворення навчальної інформації</i>	<i>Формування компетенцій на підставі власних знань, вмінь, навичок</i>
<i>Рівень активності студентів</i>	<i>Переважає репродуктивно-наслідувальний і пошуково-виконавчий</i>	<i>Пошуково-виконавчий та творчий</i>
<i>Мета навчальної діяльності</i>	<i>Виконання навчальних програм</i>	<i>Формування компетенцій з урахуванням особистісних можливостей студентів</i>
<i>Результати навчання,</i>	<i>Знання, вміння, навички</i>	<i>Система компетенцій</i>

Обрана тема дослідження є актуальною, бо забезпечення якості підготовки фахівців, до відповідності потребам роботодавців можливе лише за умови розвитку їх професійних компетенцій. А саме компетентнісний підхід визначається як такий, що може поєднати вимоги навчального стандарту і життя, а ми знаємо, наскільки, важливо зробити результати навчання адаптованими поза системою освіти.

Найвища мета розвитку вітчизняної освіти полягає у формуванні системи, яка орієнтована на європейські стандарти якості і неодмінно зберігає національну ідентичність та базується на надбаннях власної історичної освітньої теорії та практики. Йдеться про необхідність «виращування» власної системи освіти, максимально використовуючи інноваційний досвід вітчизняних та зарубіжних сучасних освітніх систем, а також тих, що є надбанням історії педагогіки.

Результати проведеного всебічного дослідження показали, що в державних стандартах локально відбито лише окремі елементи вміння учнів самостійно вчитися. Велика розбіжність і неповнота висвітлення в програмах вимог до сформованості цього вміння зумовлена, на жаль, не специфікою предмету чи розумовими можливостями дітей, а різним розумінням ролі цієї компетентності, її структури й шляхів формування.

Сутність означеної проблеми обумовлюється тим, що, прийняті у державі європейські освітні стандарти, як зазначається в численних дослідженнях,

значною мірою є формальним. На практиці це виглядає так: ми намагаємося в нову систему «втиснути» зміст класичної освіти, наприклад:

- визначили кредити – не сформували модулі;
- називаємо компетенції – діагностуємо знання, вміння;
- визначили пріоритет за самостійною роботою студента – традиційно виконуємо завдання викладача, та ін.

Фактично сформувалась ситуація, за якої викладач формально дотримується нових вимог, не міняючи суті організації навчального процесу, що призводить до конфлікту систем, та ще більшого пониження ефективності професійної підготовки. Саме тому в суспільстві активно культивується думка про «розвал» освітньої системи.

Звідси і впливає потреба спершу розкрити теоретичне підґрунтя сутності послідовної реалізації компетентісного підходу під час навчання.

Перехід на компетентісну освіту передбачає радикальну, зміну освітньої парадигми, а не традиційне (характерне для класичної освіти) реформування окремих елементів системи, не зачіпаючи її основи. Не можна перенести принципи та модель управління розвитком класичної (інформаційно-репродуктивної) освіти на процес розбудови нової (компетентісної), за якою навчальний заклад, викладач повинен стати реальним суб'єктами реформаційних процесів.

Викладач, як головний суб'єкт реформування освітньої системи, сьогодні практично не може зорієнтуватися, на якому рівні поступу до стандартів компетентісної освіти ми знаходимося, які етапи пройдено і що залишилось в перспективі. Як наслідок ми можемо мати ситуацію, за якої будуть втрачені цінності класичної системи і не набуті – компетентісної.

Складність процесу обумовлюється тим, що переважна більшість викладачів не повністю ще розуміють сутність, основ компетентісної освіти. Традиційно у викладачів ВНЗ процес професійного саморозвитку асоціювався виключно з підвищенням рівня фахової компетентності. Проблема «як вчити» в рамках класичної системи не була принциповою і вирішувалась кожним викладачем індивідуально, не узгоджуючи її з іншими викладачами (формування цілісного освітнього простору як умови самореалізації студента, не було актуальним). Те саме стосується і студента (процес взаємозалежний), який і донині залишається об'єктом професійного розвитку (в основі якого – формула «мене вчать»), і мало орієнтується у його логіці, змісті, моделі кінцевого результату. Як наслідок- сформувався розрив між теорією і практикою.

Сьогодні вже не достатньо просто – знати свій предмет, важливо вміти викладати його цікаво, образно, емоційно. Змістовний та методично повноцінний виклад матеріалу в сучасному вищому навчальному закладі необхідно поєднувати продуманою системою питань і завдань, які ефективно організовують та направляють пізнавальну діяльність студентів.

Фундаментальні напрацювання у сфері компетентісної освіти та основ її практичного впровадження досі не трансформуються на масову практику професійного навчання, насамперед тому, що в освітній системі бракує сегмента, який би відповідав за цей процес. Тому на нинішньому етапі розвитку вітчизняної освіти особливої актуальності набуває проблема трансформації фундаментальних напрацювань у сферу компетентісної професійної освіти.

Головним суб'єктом, здатним трансформувати теорію на рівень реалій практики є ВНЗ, оскільки він є мобільною з'єднувальною ланкою між наукою і практикою, тобто він акумулює в собі одночасно потенціал і наукової, і практичної професійної діяльності. Саме ця позиція повинна бути покладена в основу забезпечення реалізації переходу на компетентнісну професійну освіту.

Список використаних джерел:

1. Адам С. Использование результатов обучения (Using Learning Outcomes UK Bologna Seminar) // Болонский процес: середина пути / Под ред. В.И. Байденко. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов. – 2005. – С. 110.
2. Андреев А.Л. Компетентносная парадигма в образовании: опыт философско-методологического анализа // Педагогика. – 2005. – № 4. – С. 45.
3. Гришанова Н. О новой парадигме развития высшего профессионального образования // Alma Mater. Вестник высшей школы. – 2007.
4. Жорнова О.І., Жорнова О.І. Методична компетентність викладача ВНЗ / Ольга Жорнова, Олена Жорнова. – Навчальний посібник Інтерсервіс, 2013. – 336 с.

Морквян І.В.

старший викладач,

Комунальний заклад

«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Одним із основних напрямків удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів інформатики є підвищення в них рівня сформованості вмінь зі збору та опрацювання даних; їх систематизації, класифікації, узагальнення й представлення у зручному для засвоєння учнівською молоддю вигляді.

У працях А. Алексюка, Л. Грень, О. Ігнатюк та ін. зазначається, що для підготовки успішного фахівця-професіонала велике значення має оволодіння людиною інтелектуальними прийомами, за допомогою яких відбувається і засвоєння знань, і оперування ними. Зокрема, А. Алексюк наголошує на тому, що засвоєння знань може вважатися насправді цінним тільки тоді, коли воно досягає рівня застосування. Рівень же застосування передбачає засвоєння способів діяльності (навичок і вмінь – інтелектуальних і практичних), тому досить важливо в процесі навчання дбати не тільки про повідомлення знань студентам, а і про формування в них відповідних умінь [1].

Метою нашої публікації є визначення педагогічних умов формування інтелектуальних умінь майбутніх учителів інформатики при вивченні природничо-математичних дисциплін.

Досліджуючи проблему підготовки майбутніх учителів інформатики Жалдак М., Когут У., Морзе Н., Швецький М., Шишкіна М. та інші звертають увагу на важливість фундаментальної підготовки у формуванні інтелектуальної культури студентів, яка здійснюється (за Жалдаком М.) при вивченні комплексу